

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ДОШКІЛЬНОЇ, ПОЧАТКОВОЇ
ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Професійна діяльність викладача в системі інклюзивної освіти

освітній ступінь магістр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 013 Початкова освіта
(спеціалізація) *(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))*

освітня програма 013.01 Початкова освіта. Інклюзивна освіта
013.02 Початкова освіта. Позашкільна освіта
(назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис, ініціали, прізвище)

О.О. Біла

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою загальної педагогіки, дошкільної,
початкової та спеціальної освіти
протокол № 9 від 08.01.2019р.

Завідувач кафедри

(підпис, ініціали, прізвище) Д.Г. Іванова

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради
педагогічного факультету

(підпис/ініціали, прізвище)

С.Д. Пенькова

Розробник програми:

Біла Олена Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти

Рецензент програми:

Гуменникова Тамара Рудольфівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	14	4
Модулів:	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	18	4
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1-2	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 2,3	Семінарські заняття:	
	-	-
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 2	-	-
- самостійна робота: 4	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	88	112

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: підготовка майбутніх викладачів до професійної діяльності у системі інклюзивної освіти.

Метою вивчення дисципліни є: оволодіння магістрами базовими знаннями з інклюзивної освіти; уміннями та навичками комплексного застосування у професійній діяльності різноманітних навчальних стратегій, пов'язаних із особливими освітніми потребами студентів.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисципліни «Педагогіка», «Психологія», «Інклюзивна освіта», «Гендерна педагогіка».

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Корпоративна культура викладача закладу вищої освіти», «Інноваційні процеси в освіті».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. **Знання:** знати законодавчо-правове базу організації інклюзивної освіти студентів; зміст нормативних документів, інструктивно-методичних джерел, що регламентують професійну діяльність і функціональні повноваження викладача закладу освіти інклюзивного типу; педагогічні технології навчання студентів із особливими освітніми потребами; методи безпечної практики роботи зі студентами із особливими потребами та стратегії діяльності у непередбачених ситуаціях (у міру їх виникнення).

2. **Уміння:** вміти критично оцінювати та визначати прогресивні педагогічні підходи щодо організації дизайну освітньої ситуації та інклюзивного освітнього простору в умовах закладу освіти; використовувати нормативну базу, що

регулює забезпечення прав студентів із особливими потребами на освіту; самостійно аналізувати та співставляти сучасні моделі інклюзивної освіти студентів; застосовувати різноманітні педагогічні технології навчання студентів із особливими освітніми потребами; стратегії їхнього особистісного розвитку (розвитку у студентів самозмобілізованості, упевненості у власних силах, самостійності); використовувати вміння та навички педагогічного співробітництва в інтердисциплінарній команді фахівців, зорієнтованого на якісну освіту студентів із особливими потребами; застосовувати технічні та друковані засоби освіти, спеціальне обладнання у навчальному процесі зі студентами з особливими потребами; дотримуватися правил безпечної роботи з такими засобами, обладнанням і пристроями.

3. *Комунікація*: використовувати набуті знання при організації професійної діяльності у системі інклюзивної освіти; виявляти повагу до ціннісного потенціалу (релігійного, етнічного, професійного, особистісного) інших фахівців, що дозволяє використати ресурс комунікації для спільного розв'язання професійних завдань в інклюзивних освітніх закладах; створювати умови для комунікації із представниками наукових і громадських організацій, державних і приватних закладів освіти.

4. *Автономність та відповідальність*: виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Вступ. Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності викладача в системі інклюзивної освіти	4	2	2	-	-	-	20	2	2	-	-	-	-	24
2.	Сучасні тенденції функціонування закладів вищої освіти інклюзивного типу в Україні та зарубіжних країнах	4	2	2	-	-	-	20	2		2	-	-	-	16
3.	Кадровий ресурс закладу вищої освіти інклюзивного типу	4	2	2	-	-	-	14				-	-	-	16
4.	Психолого-педагогічні основи	6	2	4	-	-	-	10	2	2		-	-	-	16

	врахування та розуміння особливих освітніх потреб студентів у навчальному процесі														
5.	Стратегії організації професійної діяльності викладача в інклюзивному закладі вищої освіти	6	2	4	-	-	-	10	2		2			-	16
6	Професійне співробітництво викладачів із фахівцями партнерських організацій і служб (вектор комплексного супроводу студентів із особливими потребами)	8	4	4	-	-	-	10						-	20
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		32	14	18	-	-	-	88	8	4	4	-	-	-	112

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Вступ. Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності викладача в системі інклюзивної освіти.

Феноменологія інклюзивної освіти: «інклюзія», «інтеграція», «студент із особливими потребами», «студент із особливими освітніми потребами», «інклюзивна освіта», «система інклюзивної освіти» «інклюзивний заклад освіти», «інклюзивне навчальне середовище». Закономірності виникнення, сутність та місце інклюзії у сучасній системі освіти України. Основні підходи до реалізації інклюзивної освіти студента (гуманізація, модернізація, індивідуалізація); базові принципи інклюзивної освіти (принцип розвиваючого навчання; єдності діагностики та корекції відхилень у розвитку; урахування *співвідношення* первинного порушення та вторинних відхилень у розвитку; індивідуалізації навчання; *корекції та компенсації; діяльнісного підходу; генетичний принцип*). Саламанкська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у сфері освіти осіб із особливими потребами (1994 р.), документи ЮНЕСКО тощо. Законодавча база щодо правомірності функціонування інклюзивної освіти в Україні: Конституція України (1996 р.); Закон України «Про освіту» (2017 р.) про організацію інклюзивної освіти тощо. Порядок зарахування студентів із особливими освітніми потребами у ЗВО. Права і обов'язки студентів із особливими освітніми потребами. Звітність закладу освіти: документація та відповідальність.

Тема 2. Сучасні тенденції функціонування закладів вищої освіти інклюзивного типу в Україні та зарубіжних країнах.

Заклад вищої освіти як установа відкритого типу. Принципи функціонування ЗВО відкритого типу (принцип відкритості; спільного

навчання; урахування індивідуальних освітніх потреб студентів у навчальному процесі; забезпечення якісної освіти для всіх; надання додаткової допомоги та підтримки; принцип гуманізації тощо). Основні підходи до організації освітньої діяльності студентів із особливими потребами (мейнстримінг, реабілітація, інтеграція, інклюзія). Варіанти організації інклюзивної освіти студентів із особливими освітніми потребами: постійна (повна) інтеграція, постійна (неповна) інтеграція, тимчасова (часткова) інтеграція, епізодична інтеграція, дистанційне навчання. Складові компоненти та предметно-функціональні ознаки освітнього середовища інклюзивного типу. Передумови успішної розбудови інклюзивного навчального середовища у закладі вищої освіти. Доступність та універсальний дизайн: основні принципи та технології впровадження. Інноваційний досвід реалізації професійної діяльності в системі інклюзивної освіти США, країн Західної та Східної Європи.

Тема 3. Кадровий ресурс закладу вищої освіти інклюзивного типу.

Поняття про кадровий ресурс ЗВО інклюзивного типу. Психолого-педагогічний аналіз типових недоліків і прорахунків у професійній діяльності педагогічного персоналу у системі інклюзивної освіти. Компоненти інклюзивної компетентності викладача ЗВО. Професійне співробітництво у команді як невід'ємна складова функціонування інклюзивного закладу освіти. Об'єктивні і суб'єктивні причини, за яких успішність функціонування ЗВО інклюзивного типу підлягає погіршенню; оптимальні шляхи їх попередження (подолання). Додаткова підготовка педагогічного персоналу для успішної реалізації інклюзивної освіти у ЗВО. Сучасні підходи до професійного розвитку педагогічних кадрів ЗВО інклюзивного типу.

Тема 4. Психолого-педагогічні основи розуміння та врахування особливих освітніх потреб студентів у навчальному процесі.

Психофізичні особливості студентів з порушеннями слуху різного ступеня (глухі, оглухлі, зі зниженим слухом). Рекомендації лор-лікарів щодо організації та дотримання слухового режиму в інклюзивному освітньому просторі. Принципи, завдання та специфіка професійної діяльності педагогічного персоналу зі студентами із порушенням слуху. Характеристика порушень зору у студентів (сліпі, осліплі, зі зниженим зором). Рекомендації лікарів-офтальмологів щодо організації та дотримання зорового режиму у освітньому середовищі ЗВО. Принципи та особливості професійної діяльності педагогічного персоналу зі студентами із порушеннями зору. Класифікація мовленнєвих порушень у студентів; їх урахування у процесі педагогічної взаємодії з майбутніми фахівцями. Загальна характеристика порушень опорно-рухового апарату у студентів (ДЦП, клишоногість, аномалії хребта, поліомієліт). Рухові, мовленнєві та психічні порушення у студентів із ДЦП. Спеціальні програми індивідуальної роботи зі студентами із ДЦП. Психологічні особливості студентів «групи ризику» (соматично ослаблених, із хронічними захворюваннями, агресивних, замкнених). Вітчизняний і зарубіжний досвід інклюзивної освіти студентів «групи ризику». Психолого-педагогічна характеристика обдарованих і талановитих студентів. Застосування спеціальних освітніх програм для обдарованих і талановитих студентів у ЗВО. Добір та застосування альтернативних методів комунікації зі студентами із особливими освітніми потребами.

Тема 5. Стратегії професійної діяльності викладача в інклюзивному закладі вищої освіти.

Гуманістична педагогічна взаємодія та сучасні системи навчання як основа стратегій викладання в інклюзивному навчальному закладі. Концептуальні засади проектування педагогічної діяльності в інклюзивному закладі освіти: загальна модель і засади організації навчально-виховного процесу; комплексна структура процесу викладання; Перший етап планування: стратегія аналізу стартового рівня успішності студента. Другий етап планування: визначення моделі організації процесу викладання, розкладу, методів викладання, індивідуального навчального плану. Педагогічні технології навчання студентів із особливими освітніми потребами (технології опанування професійними знаннями, кооперативне навчання, інтерактивні технології, особистісно орієнтовані технології тощо); стратегії особистісного розвитку студентів із особливими потребами (розвитку самозмобілізованості, упевненості у власних силах, самостійності).

Тема 6. Професійне співробітництво викладачів із фахівцями партнерських організацій і служб (вектор комплексного супроводу студентів із особливими потребами).

Основні поняття про супровід студентів із інвалідністю/ особливими потребами. Допоміжні засоби та навички професійної діяльності зі студентами. Методи безпечної практики роботи зі студентами із особливими потребами та стратегії діяльності у непередбачених ситуаціях (у міру їх виникнення). Перша медична допомога студентам із особливими потребами. Громадські об'єднання та організації як партнери ЗВО щодо впровадження інклюзивної освіти. Захисна та допоміжна функції громадської організації. Соціальне партнерство академічної спільноти ЗВО із представниками громадських об'єднань й організацій. Зарубіжний досвід співпраці громадських організацій із ЗВО інклюзивного типу. Соціальні служби та їх роль у наданні спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб студентів. Організація соціокультурних, соціально-педагогічних і благодійних проектів у ЗВО інклюзивного типу. Використання менеджерами ЗВО волонтерських ресурсів.

5.2. Тематика семінарських занять

ТЕМА 1. Вступ. Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності викладача в системі інклюзивної освіти.

ТЕМА 2. Сучасні тенденції функціонування закладів вищої освіти інклюзивного типу в Україні та зарубіжних країнах.

ТЕМА 3. Кадровий ресурс закладу вищої освіти інклюзивного типу.

ТЕМА 4. Психолого-педагогічні основи розуміння та врахування особливих освітніх потреб студентів у навчальному процесі.

ТЕМА 5. Стратегії професійної діяльності викладача в інклюзивному закладі вищої освіти.

ТЕМА 6. Професійне співробітництво викладачів із фахівцями партнерських організацій і служб (вектор комплексного супроводу студентів із особливими потребами)

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять	20	Конспект
2.	Підготовка до проміжного контролю	4	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: - опрацювання наукових статей; - підготовка реферату; - підготовка презентації	12 10 20	Анотації наукових статей Реферат Презентація
	Разом	66	

Тематика індивідуальних завдань

Перелік наукових статей для самостійного опрацювання

Білецька Л. Інклюзивне навчання : перші кроки в Україні/Л. Білецька // Дошкільне виховання. – 2007. – № 4. – С. 12 – 15.

Даниленко Л.І. Управління інклюзивною школою на засадах менеджменту освітніх інновацій/ Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навч.–мет. пос. /Кол.:авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. За заг.ред.Даниленко Л.І., – К.:2007. – 128с.

Сфімова С.М. Налагодження партнерських стосунків з родинами / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навч. – мет. пос. /Кол. авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. За заг.ред.Даниленко Л.І. – К., 2007. – 128с.

Сфімова С.М., Королюк С.В. Лідерство та інклюзивна освіта: навчально-методичний посібник / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 164 с.

Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навч.-мет. пос. / Кол. упорядн.: Патрикєєва О. О., Софій Н.З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренко В. І., — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2013. – 96 с.

Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. – К., 2016. – 68 с.

Колупаєва А.А. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи / Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади: Монографія.- К.: Педагогічна думка, 2007. – 458 с.

Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. - К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с.

Колупаєва А.А. Основи інклюзивної освіти : навчально- методичний посібник / за заг. А.А. Колупаєвої. – К. : «А.С.К.», 2012. – 308 с.

Колупаєва А. Особливості управління інклюзивною школою / Колупаєва А., Софій Н., Найда Ю. // Директор школи. – 2011. – №11(635). – С. 23.

Тематика рефератів

1. Роль і місце інклюзії у сучасній системі освіти України.
2. Основні підходи до реалізації інклюзивної освіти студента.
3. Саламанкська декларація про принципи та практичну діяльність у сфері освіти осіб із особливими потребами.
4. Заклад вищої освіти як установа відкритого типу.
5. Основні підходи до організації освітньої діяльності студентів із особливими потребами.
6. Освітнє середовище інклюзивного типу: специфіка організації в університетах.
7. Доступність та універсальний дизайн навчального середовища у закладі вищої освіти: принципи та технології впровадження.

8. Інноваційний досвід реалізації професійної діяльності в системі інклюзивної освіти країн Західної Європи.
9. Зарубіжний досвід співпраці громадських організацій із закладами вищої освіти інклюзивного типу.
10. Соціальні служби та їх роль у наданні спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб студентів.
11. Організація соціокультурних проектів у закладах вищої освіти інклюзивного типу.
12. Організація соціально-педагогічних проектів у закладах вищої освіти інклюзивного типу.
13. Організація благодійних проектів у закладах вищої освіти інклюзивного типу.

Тематика презентацій

1. Модель інклюзивного навчального середовища у закладі вищої освіти.
2. Ідеальний портрет викладача закладу вищої освіти інклюзивного типу.
3. Компоненти інклюзивної компетентності викладача закладу вищої освіти
4. Презентація відео сюжетів, що демонструють приклади професійного співробітництва викладача у команді фахівців інклюзивного закладу освіти.
5. Презентація спеціальних освітніх програм для обдарованих і талановитих студентів у закладах вищої освіти інклюзивного типу.
6. Презентація альтернативних методів комунікації викладача зі студентами із особливими потребами.
7. Презентація фрагмента заняття (за власним вибором) з використанням однієї із педагогічних технологій навчання студентів із особливими освітніми потребами (технології опанування професійними знаннями, кооперативне навчання, інтерактивні технології, особистісно орієнтовані технології тощо).
8. Презентація стратегій особистісного розвитку студентів із особливими потребами (розвитку самозмобілізованості, упевненості у власних силах, самостійності тощо).
10. Презентація методів безпечної практики роботи зі студентами із особливими потребами та стратегій діяльності у непередбачених ситуаціях.

Результати власного індивідуального дослідження студенти презентують на семінарському занятті (обсяг презентації – не більше 7-10 слайдів).

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату, презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає теоретичне запитання та практичне завдання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння знаннями з теоретичних основ професійної діяльності викладача в системі інклюзивної освіти, а також вміння комплексно застосовувати ці знання у процесі проектування такої діяльності у закладі вищої освіти.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Основні підходи до організації освітньої діяльності студентів із особливими потребами.
2. Розкрийте типові недоліки у професійній діяльності педагогів системи інклюзивної освіти. Які превентивні заходи слід передбачити

викладачам з метою попередження низки недоліків і прорахунків у роботі зі студентами із особливими освітніми потребами? Аргументуйте відповідь на прикладах.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання

	навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Анотування наукових статей	5
Реферат	5
Розробка соціально-педагогічного проекту	5
Презентація	5

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті. Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *проекту* є здатність студента визначити тему, мету, етапи проектування, способи оцінки результатів проектної діяльності фахівців соціономічної сфери. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи, та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор), веб-сервіс Google Classroom.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Архітектурна доступність шкіл: навчально-методичний посібник/за заг. ред. Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В; колек. авторів: Азін В.О., Грибальський Я.В., Байда Л.Ю., Красюкова-Еннс О.В. – К., 2012. – 88 с.

2. Данілавичюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально- методичний посібник / За ред. А.А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. (Серія «Інклюзивна освіта»).
3. Біла О. О. Першооснови соціально-педагогічного проектування: навчально-методичний посібник / О. О. Біла. – Одеса: Астропринт, 2012. – 260 с.
4. Білецька Л. Інклюзивне навчання : перші кроки в Україні/Л. Білецька // Дошкільне виховання. – 2007. – № 4. – С. 12 – 15.
5. Даниленко Л.І. Управління інклюзивною школою на засадах менеджменту освітніх інновацій/ Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навч.-мет. пос. /Кол.:авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. За заг.ред.Даниленко Л.І., – К.:2007. – 128с.
6. Єфімова С.М. Налагодження партнерських стосунків з родинами / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навч. – мет. пос. /Кол. авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. За заг.ред.Даниленко Л.І. – К., 2007. – 128с.
7. Єфімова С.М., Королук С.В. Лідерство та інклюзивна освіта: навчально-методичний посібник / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 164 с.
8. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні»//Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 2 – 3. – С. 36 – 42.
9. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навч.-мет. пос. / Кол. упорядн.: Патрикеева О. О., Софій Н.З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренко В. І., — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2013. – 96 с.
10. Інклюзивна освіта від А до Я: порадник для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. – К., 2016. – 68 с.
11. Колупаєва А.А. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи / Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади: Монографія.- К.: Педагогічна думка, 2007. – 458 с.
12. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. - К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с.
13. Колупаєва А.А. Основи інклюзивної освіти : навчально- методичний посібник / за заг. А.А. Колупаєвої. – К. : «А.С.К.», 2012. – 308 с.
14. Колупаєва А. Особливості управління інклюзивною школою / Колупаєва А., Софій Н., Найда Ю. // Директор школи. – 2011. – №11(635). – С. 23.
15. Колупаєва А.А., Данілавичюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі : навч.-метод. посібник. – К. : «А.С.К.», 2012. – 192 с.
16. Колупаєва А.А., Таранченко О. М. Педагогічні технології інклюзивного навчання / А.А.Колупаєва, О. М.Таранченко. – Харків: Ранок, ВГ «Кенгуру», 2018. – 160 с.
17. Колупаєва А.А., Таранченко О. М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка / А.А.Колупаєва, О. М.Таранченко. – Харків: Ранок, ВГ «Кенгуру», 2018. – 112 с.
18. Корж. А. С. Подготовка образовательного учреждения к инклюзивному образованию / А. С. Корж, Г. В. Скокова, Т.И., Брянцева // Начальная школа. – 2014. – № 4. – С. 89–90.
19. Кравченко Г.Ю. Інклюзивна освіта / Г.Ю. Кравченко, Г.О.Сіліна. – Х: Ранок, 2014. – 144 с.
20. Засенко В.В.Інтеграція осіб з порушеннями слуху: проблеми, пошуки, перспективи/Крок до компетентності та інтеграції в суспільство: Науково-методичний збірник/В.В.Засенко. – К.: Контекст, 2000. – 286 с.
21. Ленів З. П. Арттерапія в інклюзивній освіті /З. П. Ленів // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія: [зб. наук. пр.]. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 11. – С. 96 – 98.
22. Лернер Е.И. Похожие и непохожие. Отношение к детям с ограниченными возможностями. – М.: Акад. проект, 2001. – 64с.

23. Максимова Н.Ю., Милютіна Е.Л. Курс лекцій по детскої патопсихології: Учебное пособие. – Ростов н. /Д.: Фенікс, 2000. – 576с.

24. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. I. – 272 с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб.] /О.В.Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. – 288 с

2. Матвєєва Н.О. Інклюзивна освіта: навчально-методичний супровід самостійної роботи студентів/Н.О.Матвєєва. – Івано-Франківськ, 2015. - 160 с.

3. Методичне забезпечення діяльності педагогічних працівників дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів щодо роботи з дітьми, які мають особливості психофізичного розвитку: Наук.-метод. пос. / За ред..Н.І.Клокар, О.В.Чубарук. – Біла Церква: КОПОПК, 2006. – 121 с.

4. Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах// Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 р. № 872.

5. Про створення умов щодо забезпечення права на освіту осіб з інвалідністю // Наказ МОН України від 05.12.2005 р. № 691.

6. Програма курсу «Асистент вчителя в системі інклюзивного навчання»Упор. матеріалів: Красюкова-Еннс О.В., Найда Ю.М., Байда Л.Ю. – К.: Канадський центр вивч. Інвал.; ВФ «Крок за кроком», 2012. – 12 с.

7. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та розумового розвитку/За ред. Вавіної Л.С. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 242 с.

8. Рейда К. Навчально-реабілітаційний центр для дітей із вадами фізичного та розумового розвитку// Дефектологія. - 2001. - №3. - С.46-47.

9. Розвиток політики інклюзивних шкіл. Інтегроване планування послуг, їх надання та фінансування в Канаді: посібник/ Дж.Блейз, Е.Чорнобой, Ш.Крокер, Е.Страт, О.Красюкова-Еннз.- К:Паливода А.В., 2012 -46 с.

10. Сиротюк О.Л. Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю. Діагностика, корекція і практичні рекомендації батькам і педагогам / О.Л.Сиротюк. – М.: ТЦ Сфера, 2003 –125 с.

11. Синьова Є.П. Тифлопедагогіка. Теорія виховання сліпих та слабозорих дітей / Є.П.Синьова. – Київ, 2009. – 212 с.

12. Соціальна підтримка дітей з обмеженими функціональними можливостями/ Авт.-упор. Безпалько О.В., Губарева Т.Г. - К: Метод. рек., 2002. - 212с.

13. Таранченко О.М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник/За заг. редакцією Колупасєвої А.А. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 124 с.

14. Управління педагогічними інноваціями в інклюзивній освіті: Навч. пос. / А.М.Ананьєв, С.В.Воронова, М.В.Малік та ін.; за заг. ред. С.К.Хаджирадевої. – К.: Освіта України, 2014. – 244с.

10.3. Інтернет-ресурси

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon3.rada.gov.ua

2. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект) // Міністерство освіти і науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua

3. Концепція розвитку інклюзивної освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 №912) // Міністерство освіти і науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua

4. Міністерство освіти і науки України – <http://www.mon.gov.ua/>

5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>

6. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

7. Освітній портал «Педагогічна преса» <http://pedpresa.ua/185635-osvityan-zaproshuyut-na-vseukrayinskyj-naukovo-praktychnyj-seminar-web-stem-shkola-2017.html>

8. Портал современных педагогических ресурсов – http://intellect-invest.org.ua/rus/library_shool_books/

9. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» від 21.02.2018 №87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua

10. Технологія індивідуального планування: посібник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.education-inclusive.com>